

سلسنی پٹ پوولی تابلند "هنکین" تاک-11، سال-2019

منیر مومن آزات لچماں نوکی

عبدالواحد شاد

ایم فل اسکالر، شعبہ بلوچی، جامعہ بلوچستان، کوئٹہ

Abstract:

Modernism in the free verse is a new trend in the Balochi literature. A considerable number of Baloch poets tried to tailor this trend to introduce it in Balochi, like the other literatures of the globe. Munir Momin is one of the key Baloch poets who tried to inseminate the approach of modernism in the Balochi free verse.

This research paper encircles Momin's approach of modernism in the Balochi free verse.

گچین لبر: منیر مومن، آزات لچہ، نوکی، اسلوب

اے چا گردء بنی آدم مدام وتی زندء تہا نوکیں تب ء منیل ء واہگد ارانت۔ چہ زمانگ ء یک ہندء جاہ
یے ء نہ اوشتا تک ء زندے نہ گوازیں تک بلکین مدام گوں نوکیں رنگ ء مانا ء زندگ بوہگ ء واہشت ء ہد وناک
بوہگ۔ ہے نوکی ء واہشتاں آئی زندگی ء درد، بڑگی، گشگی ء واری، زانت ء بے زانتی ء سپر کر تک ء
بازیناں منزل شوہاز کر تک ء دگہ لہنتیں راہ ء گار ء یگواہ بوہگ آنت۔ ہے راہانی سپر کنگ ء چہ انسان ء تیچ ء
پوشاک، کشت ء کشتاری، سانس ء ٹیکنا لوجی ء آنچو دیروئی کر تک براں پہلوالی ء بد حالی ء چہ ر کینتگ ء
پرار زشتیں زندے گوازیں تک ء انت۔

نوکی (Modernism) نوک بوگ نوکی ء گابلند باز برء، ء بازیں دور ء زمانگ ء بازیں
چیز، بازیں تب ء منیل ء ہاترا کار مرد بیتگ ء پیدا ک انت بلے نون اے یک میاں اُستمانی تبے (رحمان) بیتگ ء
دیم ء اٹلگ۔ ء ہر چیز اشاعری بیت کہ عکسکاری، لوگ بندگ بیت کہ دگہ از م ء تہر ہر کس نوکی ء گپ ء انت۔

سلسنی پٹ پوولی تاکبند "ہنکین" تاک-11، سال-2019

روایر نندء نوزد ہی کرنء گڑ سرء، بیستی کرنء بنداتء نوکی (جدیدیت) بازگپء باوست بوت۔ اے نوکیء بیستی کرنء نہ ایوک ازم "زانتء زانش"ء اسر مندکت۔ گوشنت کہ اولی میان استمانی جنگء نوکیء گپء باوست ہر نیمگء شنگء تالان آت۔ بلے یک و ہدے اتک کہ مردماں سما بوت نوکی نول

منیر مومن آزمات لچھاں نوکی عبدالواحد شاد

آسرء سگی انت۔ بلے چونہ بوت بلکیں دومی میانی استمانی جنگء موسمء ہم نوکی وتی درکء دوران
آت، دومی میان استمانی جنگء چہ پیسرء رند نوکی ءدو، دور دیمء اتلگ۔ نوکی یک جنزے (تحریکے) نہ انت
تب ءئیے۔ اے آسر نہ بیت ہر دومی دورء نبشتہ کارء شاعر وتی گو سنگیناں چہ نوک ءوشتر بوگ لوٹیت۔ نوکی
ہما تب انت کہ ادء نبشتہ کار نہ لیکہء گلام انت نہ دگہ دین ءنیکرا ہیء۔ آچہ بہ لوٹیت ہم نبشتگ کرت کنت
نوکی کدی ہم کسی ءہ گوٹیت چوبہ نویس ء چومہ نویس۔ نویگ نوکی ءگود آزماتے۔ اے آراتی ءتلب
ہر زمانگ ءکلکارء شاعر اں بیت ہمیشکا نوکی ءتب کدی ہم آسر نہ بیت۔ (داد، 103: 2014)

ہے وڑا دیروی ءواہگ ءانسان بدل کرت ء باز ءشر ء باز ءہرابی ءگوں زندء سر ءچیر کر تگ ء
دیم ءروان انت تاں اتلگ ءنوزد ہی کرن ءسر بوتگ، گڑاسر جمیں دگنیاء نوکی ءردء سک باز دیروی کر تگ
آت۔ اے دورء دگنیاء کلکیں لبرزانگ ء زبان ءپہ وت ءبے دروریں راہ شوہاز تگ۔ ازم، لبرزانگ ء
شاعریء مزنیں جزبگ ءحیالانی ڈولدراری یے پیشدارگ بوتگ۔ ہے رنگ ءڈرو شانی تھا یک دگہ تے
بندات بوتگ کہ نامے نوکی (Modernism) (جدیدیت) انت۔ نوکی لس لبرزے کہ ہر
جاہء کار مرزبیت ءوتی ہما نوکیں رنگ ءچہرگ ءبجت آرانوک گوٹنگ بیت۔ نوکی ءتوسپ ءستاد گنیاء بازیں
زانت کارء کواساں وتی وتی رنگ ءکر تگ ءبنی آدم ءدیم ءآرتگ انت۔ علم ءزانت ءدومی پڑلبرزانگ انت
کہ اشی بنداتی دروشم سومیری راج ءگور ءگندگ ءکئیت کہ مرچی مزنیں پندے بُراتگ۔ ایشی ءنبشتی
رنگ یونان ءسقر اط، افلاطون، ارسطو ءمنت ءدیما اتلگ، آہاں وتی زانت کاری ءسبب ءدنیا لبرزانگ ءزانشی
رنگ ءگیشینتگ۔ دیمترالانجانسن، گوسن، بولو، جان ڈائینڈن، ہورلیس ءدگہ بازیں ءشعر ءشاعری
ءمک ءلبرزانگ ءناہتنا یونان ءبلکیں مصر ء، فرانس ءسک باز دیروی کر تگ۔

نوکی لبرزانگی در شاندا بء تھا ایوک ءگوستانگ ءگوں بندوک نہ انت، بلکیں آگوں نوکیں زندء
مٹ بؤکیں گوں در ستیں چیزاں گوں بندوک انت۔ ہما جیرہ ءجنجال کہ یک آشوبی دا بے ءبنت ءآئی ء
آہگ ءچہ پگہء ہیال ءتھا ہم یک آشوبے بیتیں۔ ءہے آشوبی بدلی ءچہ شاعری ہم ردوم زوریت ءشاعری ہم
آشوبی چاڑے ءگوں بندوک بنت، ءچہ ربیت ءبگیراں (بغاوت) بیت ءہیالانی چراگ بنت۔

منیر مومن آوازات لچھاں نوکی عبدالواحد شاد

نوکیں ہیالانی چراگ درپٹنگ ء انت ء شاعر ء ہیال ء زانت نوکیں راہاں روگ بندات کنت ء ہیال ء درشان کنگ ء نوکیں چیدگ وجود ء کابنت ء نوکیں راہ جوڈ بنت۔ لبر نوکیں دابے وتی کن انت ء زبان ء تب مٹ بیت ء ہے وڈا شاعری ء تہا ہم یک نوکیں راہے دری بیت ء ہے چیز نوکیں لبرانگی راہ بندانی تہا نوکی گنگ بنت۔ (احمد، 10-9:2006)

ایشی ء چہ اید نوکی یا نوکی ء بابت ء بازیں زانکار ء زانو گراں و ہدء حساب ء وتی لیکہ دیم آورتگ انت ء نوکی ء ساڈا بازیں وڈا کنگ بوتگ ء دگنیاء ہر زبان ء لبرانک ء نوکی ء چہ اثر ڈرنگ ء وتی اندر ء پڑا ہ شاہیگانی آورتگ ء ہر لبرانک ء تہا گہ دگہ نام ء زانگ ء بجا رگ بیت۔

”نوکی ء کسان ء گونڈ تریں توسپ اے بوت کنت، کہ وتی عہد ء زندگی دیم ہونی کنگ ء درستیں سکیاں گوں آوکیں چیزاں بندوک ء بوگی انت۔ ہر عہد ء نوکی وتی پیمہ عہد ء زندگوازینگ ء، ء مارگ ء کرد ء چہ گوزگی نام انت۔ ء ہے وڈا نوکی یک شلیں procers ء ہر و ہدء ہے وڈا روان کنت۔ (اختر، 2006:89)

نوکی یا نوکی ء رنگ ء ڈروشم نوزد ہی کرن ء لبرانک ء شاعری ء عکس انت کہ گوں بے ڈولیں رنگ ء ڈروشم ء دیماتنگ۔ و ہدے دگنیاء اولی میان اُستمانی جنگ ء چہ یورپ تہا ء برباد بوتگ آت، بلئے آئی ء تہا ہی ء چہ اود ء شاعر ء زانکاراں وتی کو نہیں ساچشت، زند، شاعری، کسمانک ء دگہ چیزاں چہ بیزار بوت انت ء زند ء لبرانک ء اندر ء نوکیں رنگ ء مانا ء چراگ بنا کرت۔ اے گپانی چراگ ء باوست کنگ ء زانگ بیت کہ نوکی ء اولی بنداتی بُنجل یورپ انت کہ بندات ء عکس کٹی ء پڑا ہانزارپ، پکاسو، مارشل ء فرانز مارک، پال کلی ء نام گرگ بیت کہ ایشانی عکس کٹی ء نوکی ء سبب ء لبرانک ء تہا نوکی ء جاہ ء ہندے گپتگ۔ ”نوکی ء ہمنچو توسپ انت آنچو کہ ہیال ء جوزہ ء متلب ”رجعت پسند جدید بیت ”بزاں ربیتی نوکی ء آزاد ہیالیں نوکی ء ترقی پسند نوکیں، ء اگاں چہ ربیت ء چچک ء نوکیں چیز ء آرگ ہم ہیال ء تہا نوکی کاریت۔ (کمال، 2016:89)

منیر مومن آوازات لچھاں نوکی

عبدالواحد شاد

ہے پیماویانوکی ۽ یانوکی ۽ دومی بنگی بجاہ بوتگ ۽ اودا آرتہر شنت ٹلر، سٹیفن ژانگ ۽ دگہ بازینی ۽ دیتر ۽ تب زانتی ۽ تہا سنگمنڈ فرائیڈ ۽ انسانی باتنی ۽ درد، وسواس ۽ وہم، فکر ۽ جیڑگ، ترس ۽ بیم ۽ دگہ بازیں ماڑ ۽ جنجالی ۽ بیماری دیما آورنگ آنت۔ ہے رنگ ۽ ودہ ۽ گوازگ ۽ ہمراہی ۽ پراگ ۽ فرانز کا فکا ۽ انسانی المیہ ۽ دردناکیں وکیل ۽ تہی مارشت ۽ بے کراری دیما آورنگ ۽ وقتی آزمانک ۽ ناولانی تہا نوکیں جو زہ ۽ جزبگ کہ بنی آدم ۽ زندہ گوں کرن ۽ چہ ہمگر نچ بوتگ بلئے آہاناں علم نہ بوگ ۽ سبب ۽ مرچی باندا ناول، آزمانک، شاعری، کسمانک ۽ سبب ۽ انسان ۽ زانت ۽ اندر ۽ جاگہ داتگ ۽ دیتر ۽ ہے درد برطانیہ ۽ لبرزانت کارانی تہا ہنری جیمز ۽ جوزف کانریڈ تجربت کرنگ وقتی لبرانکی ساچشت کوم ۽ راج ۽ دیما آورنگ آنت۔ ایڈر اپاونڈ کہ چہ شکا گو ۽ لبرانک ۽ اندر ۽ عکس کشی (امیج سازی) دیم ۽ آرگ ۽ گوں مائی ۽ نام مزنیں ارزشتے کرزیت۔

چوناہا کجام لبرانک ۽ زبان بہ بیت تاں اود ۽ اگوم ۽ راجانی ادب ۽ لبرانک ۽ نوکیں تجربت کرنگ ۽ آہانی شاعر، آزمانکار ۽ گدار نویس ۽ شاہ زانتاں وقتی ساچشتانی تہا نوکیں کتہ کاری کنگ ۽ وقتی زبان ۽ لبرانک ۽ رادیویری داتگ۔ آنچو دگنیاء کا زماس ۽ بنی آدم ۽ گم ۽ رنج، وشی ۽ شادمانی ۽ ایوکی ۽ تنہائی ۽ ہدائ بنی آدم ۽ سیادی ۽ نوکیں وڈا بیان کرنگ ۽ لبرانک ۽ ایک دگہ رنگ ۽ دیما آورنگ۔ آہانی بنگپ ۽ ابید دگہ ہاشنتے ہم بوتگ کہ دگنیاء دگہ بازیں لبرانک ۽ چہ مدت ۽ کمک ۽ رنگ ۽ وقتی لبرانک ۽ تہا شری ۽ گہتری آورنگ ۽ پراہ ۽ شاہیگان کرنگ۔

نوکی رنگی یک جنزے (تحریکے) نہ انت کہ باز بر ۽ اشی ۽ سار تر ۽ ہستاکی شہزانتی ۽ گوں بندوک کن آنت، ۽ باز بر ۽ سنگمنڈ فرائیڈ ۽ زانت (لا شعور) ۽ گوں کارنت نزیک کن آنت۔۔۔ نوکی رنگی نوکی سر ۽ چہ بندات کنگ ۽ جنزگ ۽ روگ ۽ نام انت۔ اود ۽ اے چارگ نہ بیت کہ اد ۽ ہستاکی ۽ لیکہ ہست گڑا مالیشی ۽ نوکی رنگی ساچشت گو شیں یا اے ساچشت ۽ تہ ۽ انسان ۽ اندری تب ۽ بے چاڑی ۽ نویسگ بوگ ۽ ہم آساچشت ۽ نوکی رنگی ۽ نام دیگ بیت کنت۔ نوکی درانگازی زبان ۽ لبرانی نوکی کار مرد کنگ، آزاتی ۽ گوں وقتی دور ۽ بارگ ۽ جیڑگ ۽ آئی ۽ ایوکی، ترس ۽ بیم ۽ دیم ۽ آرگ ہم نوکی رنگی انت۔ نوکی

منیر مومن آرات لچھاں نوکی عبدالواحد شاد

رنگی انسان دوستی لیکہ آگوں بندوک انت۔ ”نوک رنگی دشمنی انسان دوستی انت بلے شہزانتانی (فلاسفر) منوگر نہ انت کہ انسان نام آو گرنت بلے انسان آراتی آہک آجن انت۔ نوک رنگی ہماجنزانی بکیر (خلاف) آنت کہ ونگڑیں ایمنی آوت آہیرک دارگوشنت بلے نبشتہ کار آراتی آدیم آدارگ لوٹنت۔ (داد، 10:2018)

بلوچی نوکیں شاعری آبازیں نامے دیماکنیت کہ آہاں وہد آ حساب آوتی لہزائکی ساچشتانی تہانوکی آ رنگ آسان داں حدی آہوار گیتنگ آوتی از می ساچشتان آچرے رنگ آ آشنا کرنگ۔ ہے نوکیں تجربت آ پڑا بلوچی زبان آ لہزانک آبازیں چیزیں تجربت کنگ بوٹنگ آ بنگپ آ ہواری آہوکی، باتن درشانی، سرنیلزم، فلسفہ، نفسیاتی نادر آہی آو گہ بازیں رنگ آے زمین آ آمان آہ آے آگنیاء نوکیں رنگ آو روشانی زبان آ لہزانک آردا بلوچی زبان آ شاعر آ دانشوراں نوکیں مانا داٹنگ آو نوکیں تجربت ماں بلوچی لہزانک آدیما آو رنگ۔

آے، دستونک، آرات دستونک، آرات لچہ، سانیت، ہانیکو، آمانک، گدار، پابند لچہ آو گہ بازیں بلوچی نوکیں تجربت بوٹنگ آ دیما و ان انت۔ ہے نوکیں تجربت کارانی ہواری آواں منیر مومن آ نام بلوچی شاعری آگوں نوکی آزانگ آ پچارگ بیت۔ آہے انسانی واہگ آہدوک ناک بوٹنگ آوت آو نوکیں رنگی آہیشدارگ آہد آو چکانسری آہد سوہیں بوٹنگ۔ آئی آ شاعری آو نوکیں تجربت کرنگ آو بلوچی شاعری آ دامن آ پڑا آ شاہیگانی آہید نوکیے (جدیدیت) ووی کرنگ۔ منیر مومن آ شاعری آو نوکی آ بابت آرزاق نادر (2007) نبشتہ کنت کہ منیر شاعری آوانگ آ مردم آرایک جدت آ تاہگی یے معلوم بیت۔ منیر شاعری آ تہانوک آو ہن آیک عجیبیں امتزان آ آمیزش یے گندگ آ کنیت کہ آئی منیر شاعری آ راواناک آ ڈولدار کنگ آ اگاں منیر ہے ہوری آ آمیزش آ برابر جاہہ داریت نہ آبلوچی غزل آ مستریں شاعر بوت کنت آے اے گپ وتی جاگہ آیک حقیقت یے کہ منیر مومن آ شاعری آ کتاب بلوچی لہزانک آیک شرین اضافہ آہکی یے۔ (داد، 133:2018)

منیر مومن آوازات لچھاں نوکی

عبدالواحد شاد

آئی بلوچی شاعری تہانہ ایوک نوکی آورتگ تجر بگ کرتگ، بلکن بلوچی
شاعری آرادگے نوکیں در شاندا بے داتگ۔ آئی آے لچھ آد لگوش بکن ات۔
”دل معنابیت“

اے گور بشانگ بانوریں امر وز بچار

کنڈیگ گوریں یک مرگے آ

ماں سُنٹ بچتہ آ بال کتہ

بچ سوت نہ سُر پتنگ چا گرد آ

بچ دانک نہ کپتہ، سنکین آ

بس مونجے تاب آ ریس وراں آ گوست چدا

کہ گال نہ بنت دل معنابیت

بل آس کراریں در گاہ آ

یک سہتے زمستان جا گاہ کنت

بل درد آ بیدگ مٹائیت

آ ز بگ پہ ماساں پاس جنت

یا لبے لنتاں چسپین آنت

کہ گال نہ بیت دل معنابیت

(مومن، 78: 2014)

منیر مومن گوں نوکیں مارشت آ جو زہاں بلوچی نوکیں شاعری آوتی ہند آ جاہ آ مز نیں نامے
داریت، پرچہ کہ بلوچی نوکیں شاعری آ بندات و ہدے 1950 آ بیت تاں ہما و ہداں بازیں شاعر آ نبشتہ
کارے گوں نوکیں باہنداں دیما کنت آ شاعری کنت، آ دور آ تہا سید ہاشمی، گل خان نصیر، عبدالرحیم صابر،
میر عیسیٰ قومی، محمد حسین عنقا، عبدالکحیم حقگو، محمد حسین عاجز، آدم حقانی، پیرل زبیرانی، دوست محمد

منیر مومنؔ آرات لچھاں نوکی

عبدالواحد شاد

بیکس، خدائے رحیم، جمعہ کلاچی، آرات جمال دینی دگہ بازینے چہ اردو شاعریء اثرات سندا آنت ء بلوچی ء شعر نبشته کنت۔ بلئے اے دورء تہا ہر یک شاعریء در شاندا بء زبان ء بیان جتا جتا میں ڈروشم ء بنت کہ بازیں شاعرے ء شعرانی تہا اردو، فارسی اثرات گندگ بیت کہ آہاں ساپ ء ڈگریں بلوچی ء شعر نبشته نہ کرتگ، بلئے سید ہاشمی ء گوں نوکیں تب ء میلاں چو کلا سیکل شاعری ء رنگ ء ڈگریں بلوچی ء شعر نبشته کرتگ ء بلوچی آستیں شاعری ء راجہ دری زبان ء لبرزانک ء اثرات آرات کرتگ ء پھ اوکیں پدربچ ء رواج دانگ کہ مرچی بلوچی نوکیں شاعری داں حدے ء وتی اصلیں زبان ء انگ ء اوشانگ، سید ہاشمی ء جہدانی بروردانت کہ بلوچی زبان ء لبرزانک چہ دری زبانانی اثرات ر کینگ ء پاک ء پلگارانٹ۔ منیر مومن ء نوک رنگی ء بابت ءن۔ م۔ دشتی (2018) نبشته کنت۔ منیر ء شاعری کہ بندات بیت مارا آئی ء تہا جدیدیت گندگ ء کئیت، داں آئی ء شاعری ء دیروئی کہ بیت گڑاجدیدت ہم ہے حساب ء دیروئی کناں کنت۔ مرچی بلوچی لبرزانک ء تہہ ء ماں منیر مومن ء نوکی ء منوکیں شاعر کشیں، منیر ء شاعری ء تہہ ء مارا انسانی اندری مارشتانی ڈرانگازی ء وتی نگاہ ء گوں چیزانی چار ء تپاس گندگ ء کئیت کہ آبوک ء منیر ء شیرزی تجربت ء کتہ کاریانی سوب انت۔ منیر ء ہے شیری جتا میں در شاندا بء ڈرانگازگ ء جتا میں رنگ ء ڈروشم الم ء وانوک ء انجیں لذتی ء دچار کنت کہ آتوک انت۔ (مومن، 2014:319)

”مست ء ترانگے“

من گوں اے نوبت ء موالی ایں

نشنگاں سارتیں جوئے ء لمب ء

گوں اتلانی ملبیں ڈروتاں

بنگ گوٹان ء زہیر پالایاں

مست ء نکین ء گم سلامت بات

زہر گانی کلیت گاریں پولگ کپنت
 دوستی ہا ترا دوست رو لگ کپنت
 خاک درد پے ار سے چوں درماں کئے
 آج و تا دور بے پے کئے ارماں کئے
 بل بہ گیشاں چہ کو نہیں ملارے وتی
 گوشداراں دمانے توارے وتی
 مست آسکلیں تی گوانک جنت دائم
 (مومن، 2014:104)

منیر مومن آ شاعریء کجام تہر بہ بیت تاں منیر ء اود ء نوکی ء ہمارنگ ہوار گینتگ کہ چد ء ساری کس ء اے وڑیں نوکی دیمانیا آرتگ، پرچہ کہ منیر ء شاعریء فکر ء فلسفہ انسانی واہگانی جیرہ ء نوکیں جوزہ ء مارشت شعری ڈروشم ء ماں شاعریء وتی آوار گینتگ آنت، چد ء ساری گواچن و ہد ء حساب ء شاعر اں جوانیں شعر نبشتہ کرتگ ء بلوچی شاعریء رادیروی داتگ، بلینے رنگ ہماکو نہیں آنت کہ منیر ء ہے کو نہیں رنگاں گوں نوکی ء بیان کنت تاں بازینے گوشتیت منیر ء شاعری بچ پھمگ نہ بیت۔ منیر مومن ء مستریں ہنر ہمیش آنت کہ آباراری رنگ ء ڈروشم ء یا ترقی پسندیں شاعرانی وڑا و عظ ء نصیحت نہ کنت بلکیں گوں نوکیں رنگی ء شعر اں بیان کنت۔

منیر مومن ء مست ء یا ت ء لچھ ”مست ء ترانگے“ ء تہا انچو شعر ء بیان کنت تاں ہے سمایت کہ رنگ کو نہیں رنگے بلینے گوشتگ ء بیان کنگ ء تہا زمین ء آزماں ء تپاوت آنت کہ ہے تپاوتی ء منیر ء چہ روایت ء سستگ ء جتائیں نامے داتگ۔ منیر مومن ء شاعریء سراماں منیر ء شعرانی دپتر ”دریا چٹکے ہو شام آنت“ ء تہا مبارک قاضی (2005) نبشتہ کنت۔

"جدیدیت ء اے جزم ء کہ منیر گوں وت داریت دگے رندے بلوچی شاعری پہ شوق چھشیں درداں آس داشت نہ کنت۔ برے برے من ہے ڈول ماراں کہ منیر جادو گرے۔ منیر ء مستریں مارشت

منیر مومن آوازات لچھاں نوکی عبدالواحد شاد

ایش انت کہ عمومی گفتگویا مئے گوئگیں بازاری زبان پدڑنہ بیت، آمیوزک وروایتاں مم وتی
رنگ پڑوشیت۔۔۔ منیر یک عہدے تواری نام انت۔ بلوچی لیزانک کجام ہم یک لیزانکے دیماہ درور
تہنا سے آواز مثال کرت کت۔ بزاں فاضل، عطا، منیر" (قاضی، 13:2005)

منیر مومن آوازے لپہ دلگوش کرزیت۔

”زندگیں درد مر تگیں وارس“

زندگیں درد مر تگیں وارس

اتنگ انت دُورے نوکیں سوداگر

سُہباں آدمی بیگہ پارے

چاڑز ہیرانی شاہی دربارے

دستاں بندیت دیدگاں موٹیت

دل منی اوشتیت چوگنہ گارے

ارس چمے بہامہ بنت شمالا

گم مئے آچ ماجتامہ بنت شمالا

ہمسرے ہمدلیں گھیں یاراں

ریدگیں اوستے ممکنیں تاراں

بچ نہ مانیت ماں مسرے امباراں

زانتے شہرے زہیرے بازراں

اتنگ انت دُورے نوکیں سوداگر

(مومن، 36-37:2014)

منیر مومن آواز شاعری ہمک تک چارگے تپاسگ بہ بیت تاں اودا ہمک شعرے نوکی آہید چہرے
شبین، چیدگ سازی، اشارتے، گوناپ سازی، ڈر شاندا بے خیال، زہیرانی ہوار ہستانی رنگ، کاز ماسی

منیر مومن آذات لچماں نوکی

عبدالواحد شاد

رنگ، سُر نیلزم، پاکسمائی رنگ، تکنیک ء کارست مرچی میں انسان ء نوکیں تب ء مارشتی جوڑہ ء جیرٹگ
راگوں نوکیں رنگ ء بیان کنگ چد و پیش بیان نہ بوتگ۔

”زبان ء در شاندا ب ء رنگی ء سپتے بوت کنت بلے سرجم آئی ء نوک رنگی گنگ نہ بیت، ء نہ کہ
ہستائگی ء شہزانتی (فلسفہ وجودیت) رنگ ء تب ء شعر ء نوک (جدید) کنت۔ نوک رنگی شاعر ء عہد ء ہمانہ
دلجمی ء بے تاہیری انت کہ اوہی رند ء ہمائی گوشت لے کہ پیسر ء آجوڑہ ء مارشت ء چو گنگ نہ بوتگ۔ مارشت ء
جوڑہ کو ہن بیت۔ بلے آئی ء گنگ باید کو ہن مہ بیت“ (داد، 2018:365)

”تہنائی“

زی کہ زیمیں پیگد ء
استین ء تزبی سستگ ات
نودان ء من قاصد کنتہ
بل مہرگیں ارساں وتی
اینگومہ شنز

دارے نہ انت، سنگے نہ انت

تہنائی ء پولنگ بیت

(مومن، 2019:108)

بلوچی نوکیں شاعری وہدے کہ 1950 ء دہک ء بندات بیت تاں آوہد ء کرن ء بلوچی زبان چونیم
کلاسیکل شاعری ء فارسی زدگ بیت۔ ہے دور ء سید ہاشمی گوں اردو شاعری ء مشکول انت کہ بلوچی
زبان ء بازیں نبشتہ کارے شعر نبشتہ کنگ ء بیت کہ سید ہاشمی اردو شاعری ء شعر نبشتہ کنگ ء یلہ کنت ء
بلوچی ء نیمگ ء کئیت ء بلوچی شعر نبشتہ کنت۔ ہے دور ء بازیں شاعر ء کلکارے چہ سید ہاشمی ء سمان ء

منیر مومن آذات لچھاں نوکی عبدالواحد شاد

اثر زورانت ء بلوچی شاعری ء گوں ذگریں بلوچی ء نبشته کننت، بلنے سید ہاشمی ء وہد ء بارگ ء بازیں شاعرے چو عنقا ء رنگ ء فارسی ء اثرا تاں آذات نہ بوتگ آنت، دیتر بلوچی نوکیں شاعری دیروی کنناں بیت ء کنیت داں اے وداں بازیں شاعر ء ندکارے دیما تلگ ء شعر نبشته کنگ ء انت کہ اے نامانی ہواری ء منیر مومن اوں ہو ارانت کہ منیر مومن وتی شاعری ء 1980 ء دہک بندات کننت ء پیدا ک انت۔ منیر مومن ء شاعری ء ہداتی ء بگرداں مرچی ء براں آئی ء شعرانی دپتر ” زندگی ء راہلک نام ء نیست“ کہ منیر ء وتی شاعری ء کد ء بالادیک حساب ء دانشگ ء شعر نبشته کنگ ء انت، البتہ منیر ء چہ گوست ء گیش نوکیں تجربت باز کرتگ ء وتی شاعری زیبا ء محکم کنگ۔ منیر ء شاعری ء ہر تک ء پہنات ء چارگ ء تپاسگ بہ بیت کہ آئی شعرانی تہا زیبا، تکنیک ء کارست، در شاندا ب ء روانی، نوکیں چہر ء شین، چیدگ سازی، شعری جوڈشت، لبرامبار، گوناپ سازی، مرچی بیں انسان ء لوٹ ء واہگ، کوہنی ء گوں نوکیں رگی ء بیان کنگ، وتی عہد ء ہر ہمک درد ء وہیلاں چارگ ء شعر نبشته کنگ آئی شاعری ء نوکیں تجربت زانگ بیت کہ ہے نوکی ء رچدوساری کس ء چو بیان نہ کرتگ کہ منیر ء آوڈ بیان کرتگ۔

سر شون :-

- احمد، ڈ، ف، (2006)، جدید بیت کا مفہوم قلم، (تحقیق)
اختر، ڈ، و، (2006)، جدید بیت کا تنقیدی تناظر، بیت الحکمت، لاہور
داد، آ، آ، (2018)۔ ماہ، فروری، تاکبند، آدینک، بلوچستان اکیڈمی، تربت
داد، آ، آ، (2012)، لبرزائی گالبنڈ، بلوچستان اکیڈمی، تربت
دشتی، ن، م، (2018)، ماہ، فروری، تاکبند، آدینک، بلوچستان اکیڈمی، تربت
کمال، م، ڈ (2016)، تنقیدی تھیوری اور اصطلاحات، رحیم سینٹر، پریس مارکیٹ، امین پور بازار، فیصل آباد
قاضی، م، (2005)، دریا چنکے ہوشام انت، بلوچی اکیڈمی، کوئٹہ
مومن، م، (2005)، دریا چنکے ہوشام انت، بلوچی اکیڈمی، کوئٹہ
مومن، م، (2014)، یک بچیلے آزمان، گدار پبلی کیشنز، پسنی
مومن، م، (2019)، زندگی ءراھلک نام ءنیست، اوتاک مکران
نادر، ر، (2007)، رنگانی رگام، بلوچی اکیڈمی، کوئٹہ